

KIERTOTALOUS TARVITSEE SUJUVAA SOPIMISTA

Siirtymä kiertotalouteen avaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia

Kiertotalouden liiketoiminnan tavoitteena on luoda voittoa materiaali- ja tuotevirroista, jotka pitävät resurssin, materiaalin tai tuotteen mahdollisimman pitkään ja kestävästi kierrossa. Toimiva kiertotalouden liiketoiminta tuottaa mahdollisimman vähän jätettä ja toimii resurssiviisaasti. Kiertotalouden liiketoiminnalla tarkoitetaan esimerkiksi palvelujen tarjoamista tuotteiden sijaan tai tuotteen elinkaaren pidentämistä huollon, korjaamisen tai uudelleenvalmistuksen avulla. Kiertotalouden liiketoiminnalla voidaan tukea resurssitehokkaita ratkaisuja tai vaikkapa edistää uusiutuvien ja kierrätettävien materiaalien sekä uusiutuvan energian käyttöä tuotteiden suunnittelussa ja valmistuksessa.

Sopimukset ovat tärkeä osa kestävästi kiertotalouden liiketoiminnan suunnittelua ja toteuttamista. Sopimukset voivat onnistuessaan toimia kiertotalouden liiketoiminnan vauhdittajina, mutta epäonnistuessaan ne voivat hidastaa tai estää kiertotaloutta edistävän liiketoiminnan kehittymistä. Tässä politiikkasuosituksessa esitetään, kuinka sopimukset voivat olla yrityksille avuksi ja mitä yritysten tulee huomioida sopimusten laatimisessa. Poliittikkasuositus perustuu *Kiertotalouden sopimusoikeudelliset kysymykset* -selvitykseen (2021)¹, jonka osana mm. haastateltiin kiertotalouden liiketoimintaa harjoittavia toimijoita Suomessa.

Teksti:
Nina Aarras
Eija Miettinen
Heta Tammela
Ville Rautiainen
Seita Romppanen
Kaisa Huhta
Topi Turunen

¹ Selvitys ladattavissa CICAT2025-hankkeen verkkosivuilta osoitteesta:
https://cicat2025.turkuamk.fi/fi/yleinen-fi/kiertotalous_sopimusoikeus/

Mistä kiertotalouden toimijat sopivat ja millaisia ongelmia sopimustoiminnasta nousee?

Kiertotalouden toimijoiden liiketoimintaan sovelletaan yleisiä sopimusoikeudellisia sääntöjä ja periaatteita. Lähtökohtana on sopimusvapaus. *Kiertotaloudellisia sopimuksia* on mahdollista jaotella sen perusteella, millaisessa toimintaympäristössä sopimuksia laaditaan, millaisesta liiketoiminnasta on kysymys ja mikä sopimusten kiertotaloutta edistävä tavoite on.

Tyypillisimmät kiertotalouden toimijoiden sopimustoiminnasta nousevat haasteet koskevat sopimusprosessia ja sopimuksen sisältöä. Kuinka sopimus laaditaan ja mitä seikkoja sovittaessa on otettava huomioon?

Kiertotalouden sopimusprosessissa korostuu luottamus

Kiertotalouden toimijoiden välisten sopimusten yhtenä tavoitteena on edistää kiertotalouden toteutumista. Kiertotaloudellisilla sopimuksilla tarkoitetaan niitä järjestelyjä, jotka liittyvät nimenomaan kiertotalouden liiketoiminnan kohteena olevaan tuotteeseen tai palveluun. Toisaalta kiertotalouden edistämiseen suoraan kytkeytyvien sopimusten lisäksi toimijat tarvitsevat myös muita yleiseen liiketoiminnan harjoittamiseen liittyviä sopimuksia. Tällaisia ovat esimerkiksi liiketilojen vuokrasopimukset ja työntekijöiden työ sopimukset. Ennen varsinaista sopimusprosessia toimijoiden tulee kartoittaa ne oman liiketoiminnan osa-alueet, jotka edellyttävät sopimista ja ovat järjestettävissä sopimuksin.

Sopimuksella järjestetään osapuolten välisiä suhteita osapuolten muodostaman yhteisymmärryksen mukaisesti sekä luodaan velvoitteita ja vastuita sopimusosapuolten välille. Kiertotalouden liiketoiminnassa tehdään sekä kirjallisia että suullisia sopimuksia. Suullinen sopimus korostaa sopimusosapuolten välistä luottamusta siitä, että velvoitteet ja vastuut ovat kaikille osapuolille selviä. Jos velvoitteet ja vastuut tulevat osapuolille selkeiksi sopimusprosessin myötä, sopimuksentekohetkellä niistä voidaan päästä sopimukseen varsin vaivattomasti ilman kirjallista sopimusta.

Sopimussuhteita voi kuitenkin kohdata ennakoimaton tilanne, jossa suullisesti sovitut velvoitteet ja vastuut voivat käydä epäselviksi ja sopimuksen sisällöstä voi syntyä erimielisyyttä. Kirjalliset sopimukset turvaavat sopimusosapuolia tasapuolisesti siksi, että sovittuihin velvoitteisiin ja vastuisiin voidaan epäselvissä tilanteissa palata. Vaatimusta kirjallisesta sopimuksesta ei tule pitää epäluottamuslauseena vaan kestävän sopimussuhteen perustana.

Kiertotalouden toimijoiden yksittäisilläkin sopimuksilla voi olla merkittävää vaikutusta siihen, koetaanko toiminta kiertotaloutta edistävänä vai ei. Sopimukset voivat toimia osoituksena siitä, että kiertotalouden arvoihin ja sen edistämiseen on sitouduttu. Kiertotalouden edistäminen voi olla sopimusprosessissa tärkeä kannustin esimerkiksi siihen liittyvän positiivisen huomion myötä. Toiminnan kiertotalouden edistämistä koskevat velvoitteet ja vastuut kannattaa määritellä selkeästi ja kirjallisesti niin, että niihin voidaan epäselvissä tilanteissa palata tai niitä voidaan tarkastaa.

Sopimusten ketjuttaminen ja sopimusverkostot

Yksinkertaisten kahdenvälisen sopimusten sijasta kiertotalouden toimijoiden sopimussuhteet muodostuvat tyypillisesti sopimusverkostoiksi ja -ketjuiksi erilaisten toimintojen ympärille. Näiden sopimusverkostojen ja -ketjujen tunnistaminen on tärkeää sekä toimijoiden sopimussuhteiden että sopimukseen liittyvien riskien hallinnan näkökulmasta.

Selvitystä varten toteutetuista haastatteluista nousi esille yrityksen toiminnan edellyttämien raaka-aineiden, tuotteiden tai palveluiden toimitussopimuksia koskevat haasteet. Toimitussopimusten osalta keskeiset kysymykset liittyivät esimerkiksi sopimuksen kohteena olevan hyödykkeen määrään, laatuun ja toimitustiheyteen. Toimitussopimusten osalta laaja toimitussopimusten verkosto voi hajauttaa toiminnan jatkuvuuteen liittyviä riskejä. Siksi sopimusverkostot voivat toimia myös riskinhallintakeinona. Myös sopimustyyppi on valittava huolella, ja valintaan kannattaa kiinnittää huomiota jo sopimustarpeiden kartoitusvaiheessa.

Sopimusten sekä sopimusverkostojen ja -ketjujen hallinta on toimijoiden omalla vastuulla. Samalle alueelle keskittyneillä kiertotalouden toimijoilla voi olla yhteisiä intressejä, mutta myös ristiriitailanteet ovat mahdollisia. Yksi vaihtoehto alueellisen yhteistyön lisäämiseksi ja sen ylläpitämiseksi on alueen toimijoiden sopimussuhteiden yhteishallinta.

Suosituksia kiertotalouden sopimusoikeudellisten haasteiden ratkaisemiseksi – sujuvan sopimisen askeleet

Kiertotalouden sopimusoikeudelliset kysymykset -selvityksessä tunnistettiin kiertotalouden toimijoiden sopimukseen kytkeytyviä ongelmia tai haasteita ja esitettiin suosituksia näiden ratkaisemiseksi. Suositukset esimerkein auttavat kiertotalouden liiketoimintaa harjoittavia tai sitä suunnittelevia toimijoita sopimiseen kytkeytyvien haasteiden ratkaisemisessa:

Ongelma

Materiaalien tai raaka-aineiden toimitukseen liittyvät epävarmuudet liittyen erityisesti jätemateriaalin käyttöön tuotannon raaka-aineena.

Suositus

Sovi toimituksen kohteena olevan materiaalin tai raaka-aineen laadusta, määrästä ja toimitusajankohdasta sekä toimitusten tiheydestä kirjallisella toimitussopimuksella. Useamman kuin yhden toimittajan kanssa tehtävät sopimukset jakavat toimitusvarmuuteen liittyviä riskejä.

Esimerkki sopimusehdosta: Toimittaja x toimittaa kerran viikossa ajanjaksolla 00 erän z tilaajan osoittamaan osoitteeseen y. Erän z on täytettävä laatuvaatimukset v.

Ongelma

Tuotteen ja palvelun ylläpitämistä koskevat ongelmat erityisesti tuotteen elinkaarta pidentävän liiketoiminnan yhteydessä (esimerkiksi vuokraustoiminta ja tuotteen käytettävyyden heikentyminen).

Suositus

Määrittele tuotteen tai palvelun käyttötarkoitus ja -olosuhteet sopimusehdoissa. Laadi tarvittaessa puitesopimus koskien tuotteen tai palvelun huoltoa tai ylläpitoa jatkossa.

Ongelma

Sopimusrikkomustilanteet (tilanteet, joissa sopimusvelvoitteita ei noudateta). Ennakoimattomat tilanteet.

Suositus

Tee kirjallinen sopimus. Määrittele sopimusvelvoitteet ja -vastuut täsmällisesti sopimusehdoissa. Sovi tarvittaessa sopimussakosta.

Ongelma

Epäselvyydet koskien sovittuja vastuita ja velvoitteita. Epäselvyys sopimuksen sisällöstä ja korvausvastuista (esimerkiksi palvelun kohteena olevan huoneiston tai tuotteen vahingoittuminen joko tavanomaisessa käytössä tai virheellisen käytön seurauksena).

Suositus

Tee kirjallinen sopimus. Sisällytä sopimusehtoihin vakiomuotoiset palvelun käyttöehdot. Varaudu vahinkotilanteisiin käyttöehtoihin sisällytettävien vastuunrajoituslausekkeiden avulla. Vakuuta palvelun kohteena oleva hyödyke.

Ongelma

Oikean sopimustyyppin valinta kehittyvässä kiertotalouden liiketoiminnassa. Kiertotalouden toimijoille ei ole välttämättä tarjolla valmiita kiertotaloussopimusmalleja tai -tyyppejä, jotka huomioisivat kiertotalouden toimijoiden sopimukselliset erityistarpeet.

Suositus

Kartoita ja tunnista liiketoiminnan osa-alueet ja toimenpiteet, jotka edellyttävät sopimista ja ovat järjestettävissä sopimuksin. Määrittele sopimuksen keskeinen sisältö, tarkoitus ja tavoite kirjallisesti.

Ongelma

Sopimussuhteiden yhteishallinta ekoteollisuuspuistossa. Ekoteollisuuspuisto on rajattu alue, jossa materiaalit, energia ja tieto kiertävät toimijoiden välillä. Ekoteollisuuspuistoissa toimijoiden välisen yhteistyön on oltava sujuvaa. Useat yksittäiset ja irralliset sopimukset voivat heikentää ekoteollisuuspuiston toimintamahdollisuuksia ja ohjata osaoptimointiin.

Suositus

Muodostetaan alueen kiertotalouden toimijoista koostuva työryhmä, joka ohjaa ja koordinoi keskitetysti alueen sopimustoimintaa. Jäsenet voivat laatia työryhmän perustamisasiakirjan, jossa määritellään työryhmän tehtävät ja toimivalta.

CICAT 2025

Tämä politiikkasuositus on laadittu osana strategisen tutkimuksen neuvoston CICAT2025-hanketta. *CICAT2025 Kiertotalouden katalyytit: Innovaatioekosysteemeistä liiketoimintaekosysteemeihin* -tutkimushanke vauhdittaa siirtymistä kestäväan kiertotalouteen ja tukee Suomen tavoitetta olla kiertotalouden johtava maa vuoteen 2025 mennessä. Yhdistämällä teknologian, liiketoiminnan, politiikan, lainsäädännön, taiteen, lingvistiikan ja sidosryhmävuorovaikutuksen näkökulmia hanke tuottaa uutta tietoa kiertotaloutta kiihdyttävistä tekijöistä. Samalla tarjotaan konkreettisia ratkaisuja yrityksille ja päättäjille muutoksen vauhdittamiseksi. Tutkimusta rahoittaa strategisen tutkimuksen neuvosto, joka toimii Suomen Akatemian yhteydessä.

Lisätietoja

KTT Nina Aarras
Erityisasiantuntija, Sweco
nina.aarras@sweco.fi

Ville Rautiainen, HTM
Lakiasiantuntija, Sweco
ville.rautiainen@sweco.fi

OTT Topi Turunen
Tutkija, Itä-Suomen yliopisto, oikeustieteet
topi.turunen@uef.fi

CICAT2025-tutkimushanke
cicat2025.fi
#cicat2025